

11 juni 2024
Finansdepartementet
Ert dnr: Fi2024/00826
Vårt dnr: 13, u2024, 6/yb

Studieförbundens yttrande över Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag (SOU 2024:24)

Studieförbunden har i sak inget att invända mot att statliga stöd till företag och andra juridiska personer får ett starkare skydd mot fusk och fel. Varendra krona av de statliga stöden ska gå till organisationer och verksamhet som uppfyller dess syften. Studieförbunden vänder sig dock mot finansieringsmodellen som bygger på att finansieringen tas från en rad statliga bidrag. Med denna modell straffas en mängd organisationer som mottar dessa bidrag, för att andra organisationer eventuellt kan fuska.

Studieförbunden har under de senaste åren gjort ett mycket omfattande arbete för att skydda statsbidraget från felaktig användning. Med det utvecklade kvalitetsarbetet har mer än 99 procent av dubbelrapporteringen försvunnit. Studieförbunden samkör idag all data från hela verksamheten i alla studieförbund. Inga andra organisationer i Sverige gör en motsvarande samkörning av verksamheten. Studieförbunden har genomfört kvalitetsåtgärderna utan att någon finansiering tillförts. Studieförbunden har inte fått någon kostnadstäckning för åtgärderna utan genomför all samkörning, riskanalys och kontroll inom sin befintliga budgetram.

Studieförbunden får från 2024 en kraftig nedskärning av statsbidraget, motsvarande en tredjedel på tre år, vilket leder till betydande neddragningar av folkbildningen.

Att i detta läge sänka statsbidragsnivån ytterligare, för att finansiera skydd för andra stöd, blir en orättvis och kollektiv pålaga. Studieförbunden vänder sig därför kraftfullt emot förslagets finansieringsmodell.

4.5.1 Kartläggningen utgår från en bred tolkning av begreppet ansökan

Det framgår inte tydligt av utredningens förslag om det är vid ansökan om att starta studieförbund som regleringen blir aktuell, eller vid varje årlig utbetalning. Studieförbunden invänder i båda fallen mot utredningens alltför vida tolkning av begreppet ansökan.

Processen för att bli ett statsbidragsberättigat studieförbund kan inte anses vara ett ansökningsförfarande som bör omfattas av denna reglering. Det faktum att det bara finns nio studieförbund, varav åtta startats för mer än femtio år sedan, samt att statsbidragsvillkorens utformning gör att det även fortsättningsvis kommer vara mycket ovanligt att nya studieförbund startas. Senast ett nytt studieförbund godkändes för statsbidrag var 2010.

Studieförbunden noterar att ansökan om att få statsbidrag till en folkhögskola inte omfattas av kartläggningen eller av den föreslagna regleringen. Mot denna bakgrund anser Studieförbunden att studieförbunden inte heller ska omfattas.

Folkbildningsrådet årliga utbetalning av statsbidrag till studieförbund kan inte heller anses vara ett ansökningsförfarande som bör omfattas av denna reglering. Utformningen av fördelningssystemet för statsbidrag till studieförbunden ändrades vid årsskiftet 2023/2024 och är nu kvalitetsbaserat. Fördelningssystemet bygger på att studieförbunden gör ett verksamhetsåtagande som beskriver studieförbundens profil och verksamhetens kvaliteter, och att Folkbildningsrådet utifrån verksamhetsåtagandet, resultatet av Folkbildningsrådets kontinuerliga uppföljningar och utvärderingar och en av Folkbildningsrådets genomförd risk- och sårbarhetsanalys, beslutar hur stor del av statsbidraget som ska fördelas till varje studieförbund. Villkoren stipulerar tydligt att studieförbunden inte ska presentera någon ekonomisk budget för Folkbildningsrådet.

I praktiken fördelas statsbidraget alltså utifrån Folkbildningsrådets bedömning, utan något ansökningsförfarande. Mot denna bakgrund anser Studieförbunden att det är orimligt att studieförbunden ska omfattas av den föreslagna regleringen.

6.2.5 Utgångspunkter för en straffrättslig reglering

Studieförbunden har ingen invändning mot förslaget om en straffrättslig reglering som sådan, men anser att den orimligt vida tolkningen av begreppet ansökan gör att en alltför stor del av civilsamhället kommer att omfattas av regleringen och den därpå följande nedskärningen i statsbidraget till de sektorer som kommer att omfattas. Studieförbunden anser att studieförbunden inte ska omfattas av regleringen och den påföljande nedskärningen.

8.7 Statsfinansiella konsekvenser

Studieförbunden avstyrker kraftfullt den föreslagna finansieringen av förslaget som bygger på nedskärningar av en rad statsbidrag, där anslag 14:1 Statsbidrag till studieförbund är ett. Studieförbunden anser att den generella nedskärningen som föreslås mot alla mottagare av de nämnda statsbidragen utgör en orättvis och kollektiv pålaga.

Utredningens bedömning om att en nedskärning med nästan 1,5 procent kan göras med begränsade negativa effekter saknar helt förankring. Studieförbunden har redan en extremt ansträngd ekonomisk situation efter en stor nedskärning över tre år. Redan efter två av tolv kvartal med nedskärningar har många viktiga verksamheter tvingats stängas. Varje ytterligare nedskärning kommer få mycket stora negativa konsekvenser för verksamheten.

Eftersom studieförbunden i praktiken aldrig gör ansökningar om statligt stöd, utan istället bedöms löpande av Folkbildningsrådet, är det helt orimligt att den föreslagna regleringen om ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag finansieras genom en ytterligare nedskärning i statsbidraget till studieförbunden.

För branschorganisationen Studieförbunden i samverkan

David Samuelsson
Generalsekreterare